

Sistemul național de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice în contextul integrării în spațiul științific internațional

*conf. univ., dr. hab. Tatiana SPĂȚARU,
șef Secție științe socioumanistice,
Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare al Republicii Moldova*

Scurt istoric

În anul 1993 în orașul Almatî (Republica Kazahstan) organele statale de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice de calificare înaltă din spațiul postsovietic – Azerbaidjan, Belarus, Kazahstan, Kîrgîstan, Moldova, Federația Rusă, Turkmenistan, Uzbekistan, Ucraina – au creat Asociația internațională a organelor de stat de atestare (Международная ассоциация государственных органов аттестации научно и научно-педагогических кадров - МАГАТ) (în continuare se va utiliza abrevierea МАГАТ). Datorită conlucrării statelor respective, pe parcursul a aproximativ două decenii, în cadrul acestei organizații au fost obținute progrese substanțiale în domeniul coordonării și sincronizării activității organelor statale de atestare în spațiul Comunității Statelor Independente.

Actele normative ce reglementează activitatea МАГАТ-ului

Activitatea МАГАТ-ului se desfășoară în baza Convenției privind colaborarea în domeniul pregătirii cadrelor științifice și științifico-didactice și nostrificării documentelor despre calificarea lor în cadrul Comunității Statelor Independente (or. Moscova, 13 martie 1992); Statutului Asociației Internaționale a organelor statale de atestare (or. Almatî, 17 mai 1993); Convenției privind constituirea Asociației Internaționale a organelor de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice de calificare înaltă (or. Almatî, 17 mai 1993); Convenției privind principiile nostrificării documentelor de grade științifice, echivalării gradelor științifice (or. Almatî, 17 mai 1993).

Potrivit Statutului adoptat, scopul asociației create constă în organizarea cooperării eficiente a membrilor în problemele ce țin de competența acestora. În conformitate cu scopul și obiectivele sale, МАГАТ elaborează recomandări privind unificarea nomenclatorului specialităților științifice, condițiilor de creare și organizare a lucrului consiliilor de susținere a tezelor de doctorat, unificării cerințelor înaintate față de candidații la grade și titluri științifice, principiile de funcționare a comisiilor de experți, crearea bazelor de date, retribuirea muncii persoanelor încadrate în procedurile de atestare, principiile analitice, de pronosticare și control al activității sistemului de atestare.

În conformitate cu prevederile Statutului, organul suprem al МАГАТ-ului este Conferința, ședința căreia se organizează cel puțin o dată pe an în statele, organele de atestare ale cărora sunt membri ai МАГАТ-ului. Hotărârile Conferinței sunt discutate de către părțile membre, adoptate cu unanimitate de voturi și poartă un caracter de recomandare.

Convenția privind colaborarea în domeniul pregătirii cadrelor științifice și științifico-didactice și nostrificării documentelor despre calificarea lor în cadrul Comunității Statelor Independente (or. Moscova, 13 martie 1992) reprezintă un alt act important, care a pus bazele activității ulterioare a МАГАТ-ului. În baza acestui document, au fost elaborate condițiile juridice, economice și organizatorice care garantează drepturi egale și responsabilitate maximă în pregătirea cadrelor științifice și științifico-didactice pentru toți membrii statelor părți, asigură condiții echitabile pentru desfășurarea studiilor doctorale ale persoanelor din alte state.

Totodată, în convenție sunt stipulate condițiile de schimb echivalent între state privind studiile științifice de calificare înaltă, efectuarea stagiilor de perfecționare, reglementarea privind nostrificarea documentelor și calificarea cadrelor științifice și științifico-didactice, garantarea drepturilor persoanelor care dețin grade și titluri, obținute în perioada fostei URSS, de reînregistrare în conformitate cu actele normative ale fiecărei țări.

O experiență relevantă în domeniul colaborării internaționale se constată în cazul Republicii Ucraina. La inițiativa structurii similare din țara vecină au fost semnate convenții de colaborare între guvernele Ucrainei, Azerbaidjanului (Kiev, 22 decembrie 1995), Kîrgîstanului (Kiev, 19 iunie 1996), Belarusiei (Minsk, 16 mai 2000), Kazahstanului (Astana, 22 septembrie 2001), Turkmenistanului (Kiev, 14 mai 2001), Federației Ruse (Moscovă, 21 iunie 2002).

Conlucrarea Republicii Moldova în cadrul MAГAT-ului

Datorită participării în cadrul lucrărilor conferințelor MAГAT-ului, Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare își extinde și aprofundează relațiile internaționale în sfera atestării cadrelor științifice și științifico-didactice de calificare înaltă, face schimb de experiență în problemele recunoașterii documentelor de calificare științifică înaltă, obținute atât de cetățenii Republicii Moldova peste hotare, cât și de către cetățenii străini pe teritoriul republicii noastre, perfecționează procedura de recunoaștere și stabilește echivalarea acestora în Republica Moldova.

În afară de aceasta, CNAА implementează efectiv și combină propria experiență de atestare a cadrelor științifice cu cea a statelor CSI și a statelor europene, în special, a României.

Datorită colaborării internaționale extinse, în cadrul MAГAT-ului se asigură eficacitatea procesului de atestare la nivel național, se evidențiază tendința spre unificarea cerințelor față de tezele de doctorat, față de procedura de susținere și de confirmare a deciziilor privind confirmarea gradelor științifice și a titlurilor științifico-didactice.

Republica Moldova a fost prezentă în cadrul mai multor conferințe ale MAГAT-ului cu inițiative și propuneri de eficientizare a sistemului de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice atât la nivel național, cât și internațional.

Lucrările penultimei Conferințe, celei de-a X-a, s-au desfășurat în Republica Belarus, în perioada 8-9 iunie 2009. Pe agenda de lucru a conferinței au fost incluse chestiuni importante, precum raportul despre schimbările intervenite în

nomenclatorul de specialități al CSA din Federația Rusă; ameliorarea criteriilor comune privind calitatea edițiilor științifice de profil, prin intermediul cărora sunt diseminate în mediul științific principalele rezultate ale lucrărilor de disertație.

Ultima întrunire a statelor membre a avut loc în perioada 22-23 iunie 2010 în or. Kiev, Ucraina, unde s-au desfășurat lucrările conferinței a XI-a a Asociației Internaționale a organelor statale de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice de înaltă calificare. În cadrul acestei conferințe a fost semnat Memorandumul de colaborare între Asociația Internațională a Academiilor de Științe (MAAN) și Asociația Internațională a organelor statale de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice de înaltă calificare (МАГАТ). Din partea Asociației Internaționale a Academiilor de Științe memorandumul a fost semnat de Boris PATON, președintele Academiei de Științe a Ucrainei, și de Vladimir MACIULIN, președintele Comisiei Superioare de Atestare din Ucraina, țară care a prezidat ședința respectivă.

Prim-ministrul Ucrainei, Nicolai Azarov, a adresat un mesaj de salut participanților la Conferință. Reprezentanții fiecărei țări (Ucraina, Kazahstan, Azerbaidjan, Belarus, Moldova, Federația Rusă) au prezentat rapoarte privind activitatea sistemului de atestare din țările lor. În finalul Conferinței, a fost semnată o hotărâre, prin care se exprima mulțumiri Republicii Kazahstan pentru activitatea de instituire și monitorizare a activității МАГАТ-ului, fiind adoptată decizia de a transfera sediul МАГАТ-ului de la Astana la Moscova, opțiune determinată de accesibilitatea lingvistică și comunicațională. S-a decis să fie extinsă activitatea МАГАТ-ului, prin includerea unor noi membri; să se instituie editarea Buletinului МАГАТ-ului, cu o periodicitate de cel puțin o dată pe an, să fie creat website-ul instituției respective. De asemenea, s-a luat decizia de a institui consilii științifice internaționale și de a recunoaște reciproc listele edițiilor științifice de profil.

În dezbateri au fost discutate pe larg probleme privind plagiatul, preluarea textelor din tezele realizate în limba rusă și traducerea acestora în limbile statelor CSI, cu susținerea lor ulterioară în consiliile științifice din țările respective. În

conformitate cu prevederile Conferinței precedente, cea de-a X-a, desfășurată în Belarus, statele membre ale МАГАТ-ului au elaborat în colaborare cu Bibliotecile naționale așa-numitele *antiplagiat-control-sisteme* de depistare computerizată a plagiatului. La momentul recepționării tezelor în sistemul de atestare, acestea sunt verificate mai întâi în ceea ce privește elementele de plagiat, după care începe procesarea dosarelor respective și evaluarea acestora.

Unele state membre ale МАГАТ-ului, precum Armenia, au elaborat și implementat certificate de absolvire a studiilor doctorale, eliberându-le tuturor persoanelor care au absolvit acest nivel de instruire. În aceeași ordine de idei, de mai mult timp Ucraina eliberează suplimente la diplomele de candidat în științe, în care sunt plasate informații suplimentare despre deținătorul gradului de doctor, calificativele examenelor susținute, ierarhia din structura sistemului de învățământ. S-a discutat, de asemenea, despre procedura de atestare a tezelor susținute în alte state, propunându-se reatestarea obligatorie a tezelor în țările unde va fi solicitată echivalarea.

Pentru următoarea conferință, care urmează să se desfășoare la Moscova, se preconizează să fie discutat statutul juridic al МАГАТ-ului, unificarea actelor sale normative și crearea sistemului unic de antiplagiat-control în cadrul sistemului МАГАТ, precum și crearea unui sistem informațional unic în spațiul european.

Convențiile și acordurile internaționale

Republica Moldova a semnat o serie de convenții și acorduri internaționale, care vizează în mod direct sau tangențial procesul de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice.

Unul dintre primele acorduri a fost încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse la 14 decembrie 1994 în orașul Moscova. Acesta reglementează procedurile de conlucrare, precum consultarea reciprocă în elaborarea concepțiilor naționale de dezvoltare a sistemului de atestare și a cerințelor față de atestarea cadrelor științifice și științifico-didactice de înaltă calificare; elaborarea nomenclatorului național de specialități; recunoașterea

actelor de calificare științifică, eliberate de statele părți. În scopul sporirii calității expertizei tezelor de doctor, fiecare din părți va contribui la participarea savanților și a specialiștilor țării respective în activitatea consiliilor de conferire a gradelor științifice ale altor țări, precum și în calitate de referenți la susținerea tezelor de doctor.

Un alt act normativ este semnat la 22 iunie 2000, la Sofia, în urma încheierii Acordului de colaborare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Bulgaria privind recunoașterea reciprocă a actelor de studii, titlurilor științifice și didactice, procedurile de recunoaștere reciprocă fiind stipulate în articolele 9-12 ale Acordului. Următorul document internațional, semnat la 18 mai 2001, la Kiev, între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei, stipulează, de asemenea, recunoașterea reciprocă și echivalarea documentelor de studii și titluri științifice. În articolul 6 este specificat faptul că părțile recunosc pe teritoriul lor actele de stat care atestă titlurile științifice, eliberate de către un organ de atestare de stat al celeilalte părți. Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și titlurilor științifice, acordate de instituțiile de învățământ acreditate în Republica Moldova și în România (Chișinău, 20 iunie 1998), și amendamentele din 26 august 2010, stabilesc faptul că diplomele de doctor în oricare dintre ramurile științei, acordate în Republica Moldova, și diplomele de doctor în ramurile științei, acordate în România, sunt recunoscute reciproc pe teritoriul statului celeilalte Părți, în bază îndeplinirii procedurilor naționale de atestare a titlurilor de doctor, aplicabile propriilor cetățeni, conform legislației în vigoare pe teritoriul fiecărei Părți.

Sinteza sumară a actelor legislative scoate în evidență faptul că acest segment încă nu este valorificat suficient. Ținând cont de experiența și realizările statelor vecine, Ucraina și România, este necesar să depunem eforturi susținute pentru reglementarea actelor legislative naționale și sincronizarea lor cu cele internaționale.

Concluzii generale

Pregătirea cadrelor de înaltă calificare științifică reprezintă una dintre prioritățile politicii statului nostru. Problemele principale care stau în fața structurilor statale de atestare consistă în ridicarea standardului de pregătire a cadrelor științifice și științifico-didactice, instalarea unor bariere sigure în calea obținerii prin fraudă, prin metode departe de etica științifică, a gradelor de calificare științifică, asigurarea obiectivității și independenței în expertizarea disertațiilor. Statutul gradelor științifice în lume este destul de înalt și acest fapt motivează procesul continuu al schimbului de specialiști și mobilitatea acestora.

Procesele de integrare ce se derulează actualmente în spațiul științific european dictează necesitatea revizuirii întregului sistem de pregătire și atestare a cadrelor științifice de înaltă calificare din Republica Moldova și racordarea acestuia la standardele calității europene, constituind un deziderat nu numai declarat, dar și dorit al comunității științifice autohtone.

Deschiderea spațiului informațional pentru cercetările științifice, care oferă posibilitatea unor discuții constructive și profesionale, reprezintă un important element al procedurii de apreciere a calității tezelor de doctorat. Perfecționarea mecanismului organizațional de pregătire a cadrelor științifice de calificare înaltă presupune inițierea unor optimizări radicale la toate nivelurile de apreciere – de la calitatea de conducător de doctorat, școala doctorală, discuția la catedră (alte subdiviziuni universitare și academice de evaluare) până la structurile statale de atestare a cadrelor științifice de înaltă calificare și actele legislative naționale și internaționale. Implicarea activă a subiecților de expertizare a tezelor de doctor (individuale sau colective) în procesele integraționiste, care se derulează în comunitatea științifică europeană, va favoriza schimbul mai operativ de rezultate științifice, crearea condițiilor optime pentru mobilitatea cadrelor științifice, afirmarea plenară a acestora în viața socială și în comunitatea profesională.

Bibliografie

1. *Convenția privind colaborarea în domeniul pregătirii cadrelor științifice și științifico-didactice și nostrificării documentelor despre calificarea lor în cadrul Comunității Statelor Independente* (or. Moscova, 13 martie 1992);
2. *Statutul Asociației Internaționale a organelor statale de atestare* (or. Almatî, 17 mai 1993);
3. *Convenția privind constituirea Asociației Internaționale a organelor de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice de calificare înaltă* (or. Almatî, 17 mai 1993);
4. *Convenția despre principiile nostrificării documentelor de grade științifice, echivalării gradelor științifice* (or. Almatî, 17 mai 1993).

Rezumat

Procesele de integrare ce se derulează actualmente în spațiul științific european dictează necesitatea revizuirii întregului sistem de pregătire și atestare a cadrelor științifice de înaltă calificare din Republica Moldova și racordarea acestuia la standardele calității europene, constituind un deziderat nu numai declarat, dar și dorit al comunității științifice autohtone.

Abstract

Integration processes which currently run in the European scientific space dictate the need to revise the whole system of training and attestation of highly qualified scientific personnel from the Republic of Moldova and its connection to European quality standards, being not only a declared, but also wanted, desideratum of the scientific native community.